

ارزیابی ویژگی‌های جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته‌ی موجود در وب سایت کتابخانه‌ی مرکزی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بر اساس معیارهای بین‌المللی*

شهین مجیری^۱، فریبا رخس^۲، علیرضا رحیمی^۳

چکیده

مقدمه: شاخص‌های ارزیابی پایگاه‌های اطلاعاتی شامل؛ شاخص‌های مدیریتی، فنی، محتوایی و جستجو است و ویژگی‌های جستجو یکی از مهم‌ترین شاخص‌های مذکور می‌باشد. پژوهش حاضر، ویژگی‌های جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته در وب سایت کتابخانه‌ی مرکزی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان از لحاظ درون‌داد و برون‌داد جستجو بر اساس معیارهای بین‌المللی را مورد شناسایی قرار داده است.

روش بررسی: مطالعه‌ی حاضر توصیفی-پیمایشی بود که در سال ۱۳۸۷ انجام گرفت. جامعه‌ی پژوهش ۷ پایگاه اطلاعاتی پیوسته‌ی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بود. در این بررسی ویژگی‌های جستجو از لحاظ درون‌داد و برون‌داد این پایگاه‌ها با استفاده از چک لیست استخراج شده از معیارهای بین‌المللی شامل معیار Maryland K-۱۲، معیار ارزیابی Ovid، ارزیابی DBMS و ابزار ارزیابی Gulliver بررسی شد. روایی چک لیست به تأیید متخصصین رشته رسید و در نهایت داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار Excel در سطح آمار توصیفی با شاخص‌های درصد و فراوانی مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: با مقایسه‌ی مطابقت ویژگی‌های درون‌داد جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با معیارهای بین‌المللی، مشخص شد که پایگاه Ovid ۱۰۰ درصد با معیارهای مورد نظر مطابقت داشت؛ در حالی که پایگاه MD Consult، با ۵۱/۵۲ درصد مطابقت در پایین‌ترین سطح بین پایگاه‌های مورد مطالعه قرار گرفته است. با مقایسه‌ی مطابقت ویژگی‌های برون‌داد جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با معیارهای بین‌المللی مشخص شد که پایگاه Ovid ۱۰۰ درصد با معیارها مطابقت داشته و در بین پایگاه‌های مطالعه شده بالاترین امتیاز را دارد؛ در حالی که پایگاه MD Consult با ۶۱/۹۰ درصد مطابقت در پایین‌ترین سطح بین پایگاه‌های مورد مطالعه قرار گرفته است.

نتیجه‌گیری: ویژگی‌های جستجوی پایگاه اطلاعاتی Ovid ۱۰۰ درصد با معیارهای بین‌المللی مطابقت داشت و پایگاه MD Consult با ۵۷/۳۳ درصد انطباق در پایین‌ترین سطح انطباق با معیارهای بین‌المللی قرار دارد. سایر پایگاه‌ها نیز در سطح بالایی قرار دارند که البته می‌توان پس از بررسی سایر ویژگی‌ها مانند فنی، مدیریتی و محتوایی این پایگاه‌ها به تصمیم‌گیری در خصوص اشتراک یا قطع اشتراک آن‌ها پرداخت.

واژه‌های کلیدی: پایگاه‌های اطلاعاتی واقعی (غیر کتاب‌شناختی)؛ استانداردهای مرجع؛ مطالعات ارزشیابی؛ دانشگاه علوم پزشکی اصفهان.

نوع مقاله: پژوهشی

دریافت مقاله: ۱۹/۵/۲۴ اصلاح نهایی: ۹۰/۸/۲۲

پذیرش مقاله: ۹۰/۹/۶

ارجاع: مجیری شهین، رخس فریبا، رحیمی علیرضا. ارزیابی ویژگی‌های جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته موجود در وب سایت کتابخانه‌ی مرکزی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بر اساس معیارهای بین‌المللی. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۱؛ ۹ (۲): ۲۲۳-۲۱۵.

* این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی شماره‌ی ۲۸۶۱۰۹ است که توسط مرکز تحقیقات فن‌آوری اطلاعات در علوم سلامت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان حمایت شده است.

۱. کارشناس ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی، مرکز تحقیقات فن‌آوری اطلاعات در علوم سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. (نویسنده‌ی مسؤول)

Email: shmojiri@yahoo.com

۲. کارشناس ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، مرکز تحقیقات فن‌آوری اطلاعات در علوم سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

۳. مربی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

مقدمه

از دهه‌ی ۱۹۹۰، درصد روز افزونی از بودجه‌ی کتابخانه‌ها به خرید منابع الکترونیکی تخصیص داده شده است. افزایش روز افزون منابع الکترونیکی و کاربرد وسیع آن‌ها توسط کاربران، مدیریت کارآمد و مؤثر این منابع را امری ضروری کرده است. مدیریت مجموعه‌سازی منابع الکترونیکی مستلزم تأمین راه‌های مناسب برای دستیابی آسان‌تر و سریع‌تر کاربران به منابع و قرار دادن ابزارهای لازم و مناسب برای کارکنان کتابخانه در زمینه‌ی شناسایی، انتخاب، ارزیابی، حفاظت و سازماندهی منابع الکترونیکی است (۱).

از نظر محققین، یک پایگاه اطلاعاتی باید از لحاظ ارزیابی اطلاعات در سطح بالایی قرار داشته باشد و که یکی از عوامل دخیل در این امر ویژگی‌های جستجو از لحاظ برون‌داد و درون‌داد است. از آن جا که یکی از فاکتورهای مهم در ارزیابی پایگاه‌های اطلاعاتی ویژگی‌های جستجو در آن پایگاه می‌باشد، پژوهش حاضر ویژگی‌های جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته در وب سایت کتابخانه‌ی مرکزی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان را از لحاظ درون‌داد و برون‌داد جستجو بر اساس معیارهای بین‌المللی مورد بررسی قرار داد و بررسی نوینی را بر اساس استانداردهای جهانی بر روی بهره‌وری بهینه‌ی آن‌ها به انجام رسانید.

Curtis تحقیقی در کتابخانه‌های دیجیتالی Maryland جهت ارزیابی معیارهایی در خصوص ارزیابی پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته با رویکرد هزینه- سودمندی پایگاه‌های مورد اشتراک آن کتابخانه انجام داد. نتایج حاصل از آن پژوهش در انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی همان کتابخانه به کار گرفته شد و در نهایت چک لیست استفاده شده به عنوان یک استاندارد جهت ارزیابی پایگاه‌های اطلاعاتی معرفی شد (۲).

Gulliver (به نقل از Wight) برای انتخاب و خرید پایگاه‌های الکترونیک، ۲۵ پایگاه را مورد ارزیابی قرار داد و در نهایت چک لیست استاندارد ارزیابی پایگاه‌های گالیور را ارائه نمود (۳).

شاخص‌های ارزیابی پایگاه‌های اطلاعاتی شامل؛ شاخص‌های مدیریتی، فنی، محتوایی و جستجو است که

ویژگی‌های جستجو یکی از مهم‌ترین آن‌ها می‌باشد. بخش جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی، به عنوان ابزاری برای یافتن اطلاعات ذخیره شده در پایگاه‌ها تعریف می‌شود. در بخش جستجو شاخص‌های ارزیابی متفاوتی وجود دارد که شامل ویژگی‌های درون‌داد و برون‌داد جستجو می‌باشد و به کاربر کمک می‌کند تا تحقیقات بهتر و جامع‌تری انجام دهد.

شاخص‌های جستجو در بسیاری از پایگاه‌ها مشترک است، مثل جستجوی ساده، پیشرفته و عملگرهای بولی؛ با این حال بعضی از پایگاه‌ها دارای شاخص‌های منحصر به فرد می‌باشند. هرچه قدر پایگاه‌ها دارای ویژگی‌های جستجوی قوی‌تری باشند، کاربر به نتایج بهتری دست خواهد یافت و در نتیجه اثربخشی پایگاه بالاتر رفته و در نهایت نتیجه‌ی بهره‌وری بهتر می‌شود (۲).

Shneiderman و همکاران به این نتیجه رسیدند که صفحات تعاملی کاربر مبهم و گیج کننده است و کمبود یک استاندارد احساس می‌شود؛ چرا که پایگاه‌های مشابهی که توسط شرکت‌های متفاوت ارائه می‌گردند در ارزیابی اطلاعات یکسان نیستند (۴).

Tenopir و Hover به این نتیجه رسیدند که کاربران در بعضی از پایگاه‌ها به علت ضعف شاخص جستجوی مناسب در پایگاه اطلاعاتی، به اطلاعات مناسب خود نمی‌رسند (۵).

Chu و Rosenthal اشاره به این مطلب می‌کنند که جستجوی عبارتی یکی از ویژگی‌های مهم پایگاه‌ها محسوب می‌شود، به خصوص زمانی که جستجو با یک واژه‌ی پیچیده و یا ترکیبی آغاز می‌شود. همچنین مرتب شدن نتایج جستجو بر اساس میزان ربط می‌تواند به کاربر در انتخاب مدارکی که به لحاظ ارتباط بیشتر با موضوع در سطح بالاتر ظاهر می‌شوند، کمک کند (۶).

از خصوصیت با ارزش دیگر پایگاه‌های اطلاعاتی برای کاربران بی تجربه، توانایی محدود کردن جستجوها به فاکتورهایی مانند (زمان، تاریخ، نوع منبع، زبان و ...)، همچنین توانایی پیشنهاد منابع مرتبط (مثل یافتن منابع مشابه یا نشان دادن شبیه به نتایج جستجو) و در مجموع ویژگی‌های جستجوی مورد تمایز در سیستم عرضه‌ی

پرداختند. نتایج این بررسی نشان داد که در پنج مقوله‌ی اطلاعات عمومی، خصیصه‌های جستجو، گزینه‌های نمایش، گزینه‌های بازبازی و ویژگی‌های منحصر به فرد؛ نسخه‌های Ebsco، PubMed، First search و Infotrieve به ترتیب با کسب ۴۵، ۴۱، ۳۶/۷۵ و ۲۴/۵ امتیاز دارای بیش‌ترین تعداد ویژگی‌ها هستند (۹).

طلاچی و همکاران در پژوهشی به بررسی پنج پایگاه اطلاعاتی فارسی Iranmedex، IranDoc، Magiran، Parsmedline و SID بر اساس معیار ارزیابی Gulliver پرداخت. یافته‌های پژوهش او نشان داد که وضعیت طراحی پایگاه‌های فارسی به هیچ وجه مطلوب نیست (۱۰).

با توجه به موارد ذکر شده، پژوهش حاضر به ارزیابی ویژگی‌های جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته‌ی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بر اساس معیارهای بین‌المللی پرداخته است تا در مورد تمديد اشتراک یا قطع اشتراک این پایگاه‌ها دلیل مستدل ارایه نماید.

روش بررسی

پژوهش حاضر از نوع پیمایشی و توصیفی بود و هدف آن تعیین میزان مطابقت ویژگی‌های پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته‌ی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با معیارهای بین‌المللی بوده است.

در این پژوهش، ۷ پایگاه اطلاعاتی پیوسته‌ی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان مورد مطالعه قرار گرفت که در زمان اجرای پژوهش، لینک این پایگاه‌ها به صورت مستقیم بر روی وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان قرار داشت. این پایگاه‌های اطلاعاتی عبارت از: Elsevier science، Springer، Blackwell science، Proquest، Up-to-date، Ovid و MDConsult بودند.

در این مطالعه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی مورد بررسی قرار گرفتند که به تنهایی منابع و اطلاعات حوزه‌ی علوم پزشکی و علوم وابسته را دربرداشته و در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی موجود بودند. ابتدا ویژگی‌های جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته‌ی موجود در وب

انتخاب‌های مختلف از نتایج مثل (تمام متن، لینک‌ها، صفحات وب و وب سایت‌ها) می‌باشد (۶).

مسأله‌ی مهم دیگری که در خصوص ویژگی‌های جستجو باید در نظر گرفته شود، راحتی کاربر یا کاربرمدار بودن آن است. Ding و Marchionini به این مطلب اشاره نمودند که راحتی استفاده از صفحه‌ی جستجو (Interface) برای جستجوی بهینه بسیار مهم است (۷).

Chu و Rosenthal نیز به اهمیت کاربرمدار بودن صفحات جستجو در مطالعات خود رسیدند. یکی از این موارد منوی Help است که باید قابل فهم باشد. فاکتور دیگر برای کاربرمدار بودن این است که استفاده از آن به آسانی یاد گرفته شود و از سیستم جستجو به آسانی استفاده گردد و استفاده از آن نیاز به یک آموزش رسمی نداشته باشد و به گونه‌ای طراحی شود که قادر به اصلاح اشتباهات باشد (۶).

Sajid و همکاران نیز با بررسی رایج‌ترین موتورهای جستجو (ياهو، گوگل، ام.اس.ان، آلتاویستا، اکوب سایت و لایکوس) مطالعه‌ای با هدف ارزیابی اثربخشی اطلاعات اینترنت به عنوان یک منبع برای افراد مبتلا به سرطان کولورکتال (Colorectal cancer یا CRC) انجام دادند. در این تحقیق ۳۰۰ لینک اول بر اساس نوع اطلاعات، ارایه دهنده، خوانندگان و جهت‌گیری تجاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند، که نتایج حاکی از این بود که اکثر وب سایت‌ها، اطلاعاتی را برای بیماران و افراد عادی فراهم می‌کنند. همچنین سطح خوانایی وب سایت‌ها برای عموم مردم مشکل است.

بر اساس نتایج این پژوهش، اینترنت به عنوان ابزاری برای فراهم کردن اطلاعات بسیار ضروری است و بیش‌ترین اطلاعات را در مورد سرطان کولورکتال برای افراد فراهم می‌کند. کم‌تر از ۱ درصد از این اطلاعات توسط سازمان‌های حرفه‌ای و با محوریت تجاری فراهم می‌شوند، پس نیاز به تأسیس سازمان‌های دولتی (به عنوان مثال بیمه‌ی خدمات درمانی) و یا جوامع حرفه‌ای برای تنظیم این اطلاعات وجود دارد (۸).

مهرداد و دهقانی به بررسی و مقایسه‌ی رابط کاربر دو نسخه‌ی رایگان PubMed و Infotrieve با دو نسخه‌ی تجاری Ebsco و First search پایگاه اطلاعاتی مدل‌این

مبحث برون‌داد جستجو شامل ارتباط نتایج جستجو با موضوع، امکان محدود کردن و اصلاح نتایج، امکان پردازش و ترکیب نتایج جستجو، نحوه‌ی مرتب‌سازی نتایج، امکان ذخیره شدن و نشان‌دار شدن نتایج، امکان پرش به رکوردی خاص، برجسته شدن کلمات جستجو در متن، امکان ارسال از طریق پست الکترونیک، امکانات چاپ، امکان انتخاب قالب‌های مختلف سند از قبیل HTML، Pdf و Text، تعیین حجم مدارک بازیابی شده، دسترسی به منابع از طریق پیوند و خدمات تحویل مدرک بود.

یافته‌ها

با توجه به جدول ۱ و با مقایسه‌ی مطابقت ویژگی‌های درون‌داد جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با معیارهای بین‌المللی مشخص شد که پایگاه Ovid ۱۰۰ درصد با معیارها مطابقت داشته و در بین پایگاه‌های مطالعه شده بالاترین امتیاز را دارد. در حالی که پایگاه MD Consult با ۵۱/۵۲ درصد مطابقت در پایین‌ترین سطح در بین پایگاه‌های مورد مطالعه قرار گرفته است.

سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان توسط محققین جمع‌آوری شد و در قالب چک لیست محقق ساخته با استفاده از معیارهای بین‌المللی شامل معیار مرینند K-۱۲ (۳)، معیار ارزیابی Ovid (۱۱)، ارزیابی DBMS (۱۲) و ابزار ارزیابی گالیور (۳) ارزیابی شد، که روایی آن توسط متخصصین رشته تأیید گردید.

مقیاس تقسیم‌بندی چک لیست به صورت (زیاد، متوسط و کم) بر اساس درصد فراوانی محاسبه شد. سپس اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار Excel ارزیابی شد. این چک لیست شامل مباحث درون‌داد و برون‌داد جستجو بوده که برخی از مهم‌ترین مقوله‌های آن شامل موارد زیر می‌باشد:

مبحث درون‌داد جستجو شامل مقوله‌های زبان جستجوی مورد استفاده، امکان استفاده از عملگرهای مختلف، امکان جستجوی کلید واژه‌ای، استفاده از محدودگرهای مناسب، جستجوی پیشرفته، فرمول‌بندی جستجو، اصلاح غلط‌های املائی و گرامری و استفاده از عبارتهای جایگزین، داشتن اصطلاح‌نامه‌های تخصصی، امکان تورق در نمایه‌های مختلف و امکان جستجوی همزمان در چند پایگاه بود.

جدول ۱: توزیع فراوانی مطابقت ویژگی‌های درون‌داد جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با معیارهای بین‌المللی

نام پایگاه	درون‌داد	معیار	کل
Elsevier science	۳۰	۳۳	۹۱/۹۰
Ovid	۳۳	۳۳	۱۰۰
Up to date	۱۸	۳۳	۵۴/۵۵
Proquest	۲۹	۳۳	۸۷/۸۸
MD consult	۱۷	۳۳	۵۱/۵۲
Springer	۲۹	۳۳	۸۷/۸۸
Blackwell science	۲۹	۳۳	۸۷/۸۸

با توجه به جدول ۳ در مجموع با مقایسه‌ی مطابقت ویژگی‌های جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با معیارهای بین‌المللی مشخص شد که پایگاه Ovid ۱۰۰ درصد با معیارها مطابقت داشته و در بین پایگاه‌های مطالعه شده بالاترین امتیاز را دارد؛ در حالی که پایگاه MD Consult با ۵۷/۳۳ درصد مطابقت در پایین‌ترین سطح بین پایگاه‌های مورد مطالعه قرار گرفته است.

با توجه به جدول ۲ و با مقایسه‌ی مطابقت ویژگی‌های برون‌داد جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با معیارهای بین‌المللی مشخص شد که پایگاه Ovid ۱۰۰ درصد با معیارها مطابقت داشته و در بین پایگاه‌های مطالعه شده بالاترین امتیاز را دارد. در حالی که پایگاه MD Consult با ۶۱/۹۰ درصد مطابقت در پایین‌ترین سطح در بین پایگاه‌های مورد مطالعه قرار گرفته است.

جدول ۲: توزیع فراوانی مطابقت ویژگی‌های برون‌داد جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با معیارهای بین‌المللی

نام پایگاه	برون‌داد	معیار	کل
Elsevier science	۳۶	۴۲	۷۱/۸۵
Ovid	۴۲	۴۲	۱۰۰
Up to date	۲۹	۴۲	۶۹/۰۵
Proquest	۳۶	۴۲	۸۵/۷۱
MD consult	۲۶	۴۲	۶۱/۹۰
Springer	۳۹	۴۲	۹۲/۸۶
Blackwell science	۳۸	۴۲	۹۰/۴۸

جدول ۳: توزیع فراوانی مطابقت ویژگی‌های جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در وب سایت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با معیارهای بین‌المللی

نام پایگاه	ویژگی‌های جستجو	معیار	درصد
Elsevier science	۶۶	۷۵	۸۸
Ovid	۷۵	۷۵	۱۰۰
Up to date	۴۸	۷۵	۶۴
Proquest	۶۵	۷۵	۸۶/۶۷
MD consult	۴۳	۷۵	۵۷/۳۳
Springer	۶۸	۷۵	۹۰/۶۷
Blackwell science	۶۷	۷۵	۸۹/۳۳

بحث

مطالعات پیشین از جمله Notes, Kochder و Solivan (به نقل از Pajarillo) همگی به اختلاف و تفاوت در سیستم جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی اشاره داشته‌اند و در کلیه‌ی این پژوهش‌ها کمبود یک شیوه‌ی استاندارد و سیستماتیک جهت تجزیه و تحلیل نتایج و یک نتیجه‌گیری جامع‌تر و نهایی مشاهده می‌شود. هدف از این پژوهش‌ها، دستیابی به یک سیستم جستجو با بهترین ویژگی‌های کاری است (۱۳).

Schaffer، ۹ پایگاه اطلاعاتی علوم سیاسی را مورد ارزیابی قرار داد و به این نتیجه رسید که هیچ کدام از کاربران به تنهایی قادر به جستجوی جامع نیستند و استفاده کنندگان باید چند پایگاه را با هم بررسی نمایند. در حالی که نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که پایگاه Ovid از لحاظ ویژگی‌های جستجو کامل است (۱۴).

Eastman و Jansen تأثیر عملگرهای جستجو در موتورهای کاوش را بر نتایج، مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که در جستجوی پیشرفته، موتورهای کاوش نمی‌توانند کلیه‌ی عملگرهای بولی را پوشش دهند (۱۵).

Brajnik و همکاران در تحقیقی به اهمیت منوی Help در بازیابی اطلاعات پرداختند و به این نتیجه رسیدند که استفاده کنندگان نیاز بسیاری به این منو دارند. بازیابی اطلاعات در صورت کمک گرفتن از این منو بسیار کارآمدتر می‌شود (۱۶).

با توجه به یافته‌های پژوهش در زمان اجرای آن، پایگاه اطلاعاتی Ovid ۱۰۰ درصد با معیارهای بین‌المللی ارزیابی پایگاه‌های اطلاعاتی مطابقت داشت که شامل همه‌ی ویژگی‌های درون‌داد (استراتژی جستجو، جستجوی کلید واژه، محدودگرها، اصلاح جستجو، اصلاح فرمت‌های جستجو، استفاده از عملگرهای جستجوی ریشه، جستجوی عمومی، جستجوی پیشرفته، فرمول‌بندی جستجو، پیشنهاد جایگزینی غلط‌های املائی، وجود اصطلاح‌نامه و امکان تورق در بین نمایه‌های مختلف) می‌باشد.

پس از پایگاه Ovid، به ترتیب پایگاه Springer و Blackwell Science رتبه‌های دوم و سوم را در مطابقت با

معیارهای بین‌المللی ارزیابی پایگاه‌های اطلاعاتی از لحاظ درون‌داد جستجو داشتند و پایگاه اطلاعاتی Up to date نیز کم‌ترین میزان مطابقت با معیار مذکور را داشت.

در مورد ویژگی‌های برون‌داد جستجو که شامل (ارتباط با موضوع، تعداد نتایج جستجو، قابل درک و خوانا بودن، امکان ترکیب نتایج جستجو، مرتب کردن نتایج جستجو، ذخیره یا نشان‌دار کردن نتایج، ارسال لیست نتایج جستجو از طریق پست الکترونیک، برجسته کردن مفاهیم جستجو شده در متن مقالات بازیابی شده، امکان پرش به رکورد خاص، امکان چاپ، دسترسی به منابع غیر مشترک از طریق خدمات تحویل مدرک، سفارش منبع به صورت پیوسته و نشان دادن حجم مدرک بازیابی شده) می‌باشد، باز هم پایگاه Ovid به طور کامل با معیارهای بین‌المللی ارزیابی پایگاه‌های اطلاعاتی مطابقت داشت و به ترتیب پایگاه اطلاعاتی Elsevier در رده‌ی دوم و پایگاه‌های Proquest، Springer و Blackwell Science به طور مشترک در رده‌ی سوم قرار داشتند. در این خصوص پایگاه MD Consult نیز کم‌ترین میزان انطباق را با معیارهای مذکور دارد.

در مجموع از لحاظ ویژگی‌های جستجو که شامل درون‌داد و برون‌داد جستجو می‌شد، پایگاه اطلاعاتی Ovid ۱۰۰ درصد با معیارهای بین‌المللی مطابقت داشت.

نتیجه‌گیری

کتابخانه‌ها محل ارایه‌ی خدمات به کاربران هستند و همواره با سنجش عملکرد خود در برآورد نیازهای کاربران و تضمین مرتبط بودن منابعی که کتابداران برای کاربران انتخاب می‌کنند، روبرو هستند. طی سال‌های اخیر تمایل به سنجش عملکرد مجموعه‌ی کتابخانه‌ها شدت یافته است و معیارهایی نیز برای سنجش عملکرد مجموعه‌های کتابخانه‌ها تدوین شده است.

ارزیابی مجموعه‌ی منابع الکترونیکی ممکن است توسط کتابدار بخش مجموعه‌سازی به طور دستی و یا از طریق یک مرورگر نرم‌افزاری انجام گیرد. بیش‌تر معیارهای ارزیابی مجموعه‌های چاپی در کتابخانه‌های سنتی شامل میزان

و یا پیشنهاد داد که این پایگاه برای سایر کتابخانه‌ها و دانشگاه‌ها خریداری شود. البته سایر پایگاه‌های اطلاعاتی مانند Elsevier، Springer، Blackwell و Proquest نیز از لحاظ مطابقت ویژگی‌های جستجو با معیارهای بین‌المللی در سطح بالایی قرار دارند و در خصوص این موارد نیز می‌توان به مطالعه در خصوص سایر ویژگی‌ها پرداخت و برای ادامه‌ی اشتراک یا قطع اشتراک برنامه‌ریزی لازم را انجام داد.

پیشنهادها

۱. ویژگی‌های فنی، مدیریتی و محتوایی هر کدام از پایگاه‌های مطرح در این پژوهش به صورت جداگانه بررسی شود.
۲. پیشنهاد می‌شود این معیارها در اختیار طراحان پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی قرار گیرد تا در طراحی بخش جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی، خود را با معیارهای بین‌المللی منطبق کنند.
۳. نتایج حاصل از این پژوهش‌ها در اختیار مدیران کتابخانه‌ها و برنامه‌ریزان قرار گیرد تا بتوانند با کارایی و اثربخشی بیش‌تر دست به انتخاب منابع الکترونیکی بزنند. البته این امر زمانی مفید خواهد بود که اشتراک این پایگاه‌ها به انتخاب مدیران کتابخانه‌ها باشد. چون در حال حاضر کتابخانه‌ها مجبور به خرید کنسرسیومی (ائتلافی) می‌باشند.
۴. می‌توان نتایج حاصل از این طرح را در اختیار دانشجویان و محققان قرار داد تا با استفاده از آن از پایگاه‌ها استفاده‌ی بهینه و بهتری داشته باشند.

استفاده‌ی کاربران از مجموعه، مطابقت مجموعه منابع با استانداردها، بررسی موضوعی مجموعه و نظایر آن‌ها می‌شود. همه‌ی این معیارها برای منابع الکترونیکی نیز قابل استفاده است. البته معیارهای دیگری نظیر درجه‌ی اطمینان دستیابی کاربران به مجموعه و پایداری منابع با وجود ناپایداری شبکه‌ی اینترنت نیز به ویژه منابع الکترونیکی اضافه می‌گردد (۱۷).

مدیریت مجموعه‌سازی منابع الکترونیکی مستلزم تأمین راه‌های مناسب برای دستیابی سریع‌تر کاربران به منابع و قرار دادن ابزارهای لازم و مناسب برای کارکنان کتابخانه در زمینه‌ی شناسایی، انتخاب، ارزیابی، حفاظت و سازماندهی منابع الکترونیکی است (۱۸).

گسترش روز افزون تکنولوژی بانک اطلاعاتی و نیز افزایش روز افزون تعداد بانک‌های اطلاعاتی سبب شده است که سایر سیستم‌های ذخیره و بازیابی اطلاعات به روش‌های غیر بانکی متروک شود. همه روزه محصولات جدید نرم‌افزاری تحت نام «سیستم مدیریت بانک اطلاعات» و یا «پایگاه اطلاعاتی» عرضه می‌شود. بنابراین لازم است قبل از تهیه، این محصولات مورد ارزیابی قرار گیرند (۱۷).

بر اساس نتایج پژوهش حاضر می‌توان گفت که پایگاه اطلاعاتی Ovid دارای کیفیت و کمیت بالایی در خصوص ویژگی‌های جستجو شامل فاکتورهای درون‌داد و برون‌داد جستجو است و می‌توان پس از بررسی سایر ویژگی‌ها مثل ویژگی‌های فنی، مدیریتی و محتوایی این پایگاه با دلایل محکم و قانع کننده به اشتراک این پایگاه اطلاعاتی ادامه داد

References

1. Mohseni H. Collection development and document delivery services. Tehran: Ketabdar Publication; 2003. p. 146. [In Persian].
2. Maryland K-12 Digital Content Grant. Evaluation Criteria for Online Databases [Online]. 2005; Available from: URL: www.bcpl.net/~dcurtis/digital/pdf/criteria.pdf
3. Wight T. The Gulliver online database evaluation tool. *Aplis* 2004; 17(2): 71-9.
4. Shneiderman B, Byrd D, Croft WB. Sorting out searching: a user-interface framework for text searches. *Communications of the ACM* 1998; 41(4): 95-8.
5. Tenopir C, Hover K. When Is the Same Database Not the Same? *Database Differences among Systems*. *Online* 1993; 17(4): 20-7.
6. Chu H, Rosenthal M. Search engines for the world wide web: A comparative study and evaluation methodology. *Proceedings of the ASIS 1996 Annual Conference Proceedings*. 1996 Oct 19-24; Medford, USA; 1996.

7. Ding W, Marchionini G. A comparative study of web search service performance. Proceedings of the ASIS 1996 Annual Conference Proceedings. 1996 Oct 19-24; Medford, USA; 1996.
8. Sajid MS, Iftikhar M, Monteiro RS, Miles AF, Woods WG, Baig MK. Internet information on colorectal cancer: commercialization and lack of quality control. *Colorectal Dis* 2008; 10(4): 352-6.
9. Mehrad J, Dehghani L. PubMed reviews and compares versions and commercial versions Infotrieve Ebsco and FirstSearch database Medline. 2006 p. 63-78.
10. Talachi H, Gohari M, Allahbakhshian L. Evaluation of Five Persian Bibliographic Databases: Irandoc, IranMedex, Magiran, ParsMedline and Scientific Information Database (SID) Using Gulliver Online Database Evaluation Tool. *Health Information Management* 2011; 8(3): 373-81.
11. Ovid Database Evaluation Criteria [Online]. 2005; Available from: URL: http://hul.harvard.edu/digacq/steward/eval_criteria.doc/
12. DBMS Evaluation Criteria [Online]. 2005; Available from: URL: http://wiki.astrogrid.org/pub/Astrogrid/DataDocs/dbmscriteria_1. 2012.
13. Pajarillo E. The use and evaluation of search databases by professional nurses: a case study. *Electronic Library* 2001; 19(5): 296-306.
14. Schaffer T. Databases and political science research. *Online Information Review* 20 A.D.; 25(1): 47-54.
15. Eastman CM, Jansen BJ. Coverage, relevance, and ranking: The impact of query operators on Web search engine results. *ACM Transactions on Information Systems* 2003; 21(4): 383-411.
16. Brajnik G, Mizzaro S, Tasso C. Strategic help in user interfaces for information retrieval. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 2002; 53(5): 343-58.
17. Abbasi Z. Data evaluation criteria. *Iranian Digital Librarian* 2006; 6(1). [In Persian].
18. Samiei M. Collection management of electronic resources. *Faslname-Ketab* 2004; 15(3): 70-8. [In Persian].

Evaluating Features of Search in Online Databases of Isfahan University of Medical Sciences Central Library Website according to International Criteria*

Shahin Mojiri¹; Fariba Rakhsh²; Ali Reza Rahimi³

Abstract

Introduction: Database evaluation indicators include management, content, technical, and search indicators. A database must have a high level of information retrieval. As search features is one of the most important factors in database evaluation, this research tried to evaluate search input and output in online databases of Isfahan University of Medical Sciences (IUMS) central library website based on international standards.

Methods: In a cross-sectional study in 2007-08, 7 online databases of IUMS central library website were included. Search input and output were evaluated by a researcher-made checklist according to Maryland K-12 and Ovid criteria, database management system (DBMS), and Gulliver assessment tool. The reliability of that the checklist was approved by professionals. The checklist consisted of 2 parts, 11 items to assess search input features and 15 items to evaluate search output features. The collected data was finally analyzed in Microsoft Excel.

Results: Our results showed that input and output features of Ovid databases were completely (100%) according to the standard criteria. However, MD Consult had the lowest (input: 51.52% and output: 61.9%) concordance with the standards. Although other databases.

Conclusion: Ovid and MD Consult had the highest and lowest concordance with search standards, respectively. Although other databases had acceptable concordance, decisions to continue or discontinue using their services depend on further evaluations of their management, content, and technical features.

Keywords: Databases, Factual; Reference Standards; Evaluation Studies; Isfahan University of Medical Sciences.

Type of article: Original Article

Received: 14 Aug, 2010

Accepted: 26 Nov, 2011

Citation: Mojiri Sh, Rakhsh F, Rahimi AR. **Evaluating Features of Search in Online Databases of Isfahan University of Medical Sciences Central Library Website according to International Criteria.** Health Information Management 2012; 9(2): 223.

* This article was derived from a research project (No. 286109) supported by Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

1. MSc, Library and Information Sciences, Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. (Corresponding Author) Email: shmojiri@yahoo.com

2. MSc, Medical Library and Information Sciences, Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

3. Lecturer, Library and Information Sciences, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran